Ч. 84. (10.760). Львів, субота 17. квітня 1926. Porzіwne opłaty zapłacono ryczałtem. Рік XLIV.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛУДНЕМ

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10. II. пов.
Конто почт. щад. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло" Львів.
Гол. Редактор приймає від 11—1 год. передпол.
Рукописи не звертаються.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно в краю 4·50 зл.
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к. Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. Зміна адреси 1 дол.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 20 сот.

Новий уряд без Пашіча.

Білгород, 12. квітня 1926.

По тому галасові та метушні, що були знялися біля міністерської кріза, всі сподівалися що родиться коли не слон, то всеж таки щось більше від мухи. Цього разу помилились, бо вийшло, як у того коваля — з леміща аж цілий... шпик.

Ця кріза була особливо цікава тим, що підчас неї яскраво виявилась та несимпатія до Пашіча, котру мають до нього всі партії, крім радикальної та й то не цілої. Почалася кріза від акції, яку закулісно повів один із вождів радикальної партії Л. Йовановіч, котрий був довгі роки головою парляменту та відомий з колотнечі, викликаної його писанням про атентат у Сараєві, бо він майже ствердив факт, що тодішньому сербському урядові було відомо про приготовлення до атентату, а дехто з видатних діячів навіть допомагав у цій справі. Загально відомо й те, що Иовановіч незадоволений політикою Пашіча і має на свойому боці декілька послів із радикального клюбу. Тому, коли його зять, Стояндиновіч, повів у газетах наступ проти сина Пашіча, обвинувачуючи його в страшних, міліонових хабарях при посередництві між ріжними фірмами та державою, що не-аби-як схвилювало місцеву громадську опінію, політики почали дивитись на цю подію, як на замасковану акцію Иовановіча проти Пашіча.

Зять Иовановіча та син Пашіча сипали в газетах один на другого страшні обвинувачення, розкриваючи ріжні афери і привели до того, що всі опозиційні групи у скупщтині внесли інтерпеляції в цій справі. Цілком зрозуміло є те, що всіх цікавило, як дивиться на це спільник радикалів, С. Радіч, але той, на перекір своїй звичайній балакучости, мовчав. Мовчав до того часу, поки не знайшов потрібної зачіпки, яка трапилась, коли Пашіч після принятія бюджету розпустив парлямент аж до 5. травня, при чому зломив звичай, по якому справу про відложення засідання парляменту вирішує рада міністрів, бо цього разу було це зроблено без відома чи згоди міністрів Хорватів. С. Радіч зі своїми міністрами поставив негайно умови Пашічу: скликати парлямент на 8. квітня і приняти негайність інтерпеляцій. Пашіч відповів, що парлямент незручно скликати на короткі речинці, бо за католицькими святами надходять магометанські, а там і православний Великдень, та що немає виготовленого в комісіях матеріялу для праці в парляменті. Само собою розуміється, що це були лише формальні мотиви і міністри Хорвати подалися до димісії, а С. Радіч вихав негайно на агітацію, де кинув гасла: охорона прав парляменту та боротьба з корупцією.

Пашіч, а з ним і його вірні прихильники у радикальній партії опинилися в тяжкому, майже безвихідному становищі. Протягнувши пекілька днів, шукаючи порятунку, Пашіч примушений був зголосити димісію цілого кабінету. Почалися наради в короля і виявилося, що всі партії, крім самостійних демократів, ставили як першу умову для переговорів усунення Пашіча. Стару спілку радикалів і сам. демократів приходилося відкинути, бо неможливо було повертатись до старої політики сербсько-хорватської ворожнечі, на котрій будує свою політичну карієру шеф сам. демократів С. Прібічевич; та й король висловився за порозумінням, а не за розбратом між своїми підданими народами. Щож до Радіча, то він, хоча й говорив, що особа не грає ніякої ролі, бо головне це напрямок політики, отже неначебто особисто не мав нічого проти Пашіча,

— але своєю діяльністю тимчасом доказував саме протилежне. Перед радикалами стояла загроза розколу партії, що булоб симптомом її упадку, бо коли більшість не хотіла жертвувати Пашіча і готовилась іти в опозицію, прихильники Иовановіча були не від того, щоб відколотись і зорганізувати уряд у порозумінні з Хорватами. Що на це покладав великі надії С. Радіч, видно хочби з того, що в одній з своїх агітаційних промов заразже після димісії уряду він просто сказав, що новий уряд буде скоро зорганізований при участи радикалів, але під проводом Иовановіча.

Здавалося, що Радіч вибрав дуже добрий момент і підготовив ґрунт для того, щоб нарешті звалити Пашіча і розколоти радикальну партію. Але Пашіч і цим разом доказав, що не дурно він прожив на світі вісімдесять років. Коротка, але дуже цікава кріза несподівано звернула на инший шлях і, на велике розчарування опозиційних груп, котрі вже сильно скучили за міністерськими стільцями, закінчилась раптово старим урядом за винятком лише міністра скарбу і Пашіча. Радіч, учувши про добровільне усунення Пашіча, на цей раз задовольнився цим своїм успіхом і підчас переговорів потроху відмовився від своїх попередніх вимог. Новий уряд склав М. Узуновіч, права рука Пашіча, чесна людина, добрий промовець і скромний, не амбітний політик. Іменуванням одного нового міністра з прихильників Иовановіча трохи заспокоєно опозицію в радикальному клюбі, збережено його зовнішню суцільність, а взагалі — одержано той загальний напрямок у політиці, який є потрібний М. Пашічу.

Новий уряд не зумів задовольнити вповні нікого й тому не дивно, що опозиція вважає його недовговічним. І дійсно — таке вирішення крізи є лише вдалим маневром Пашіча, тимчасовим усуненням на деякий час того моменту, коли таки мусить дійти до справжнього розчищення політичної ситуації в Югославії. Тому можна сподіватися, що Радіч знову незабаром знайде слушний мент, викличе знову міністерську крізу й або дійсно повалить Пашіча, або примушений буде сам піти в опозицію, хоч це останнє йому, здається, тепер дуже не до смаку.

В. Анський.

Німеччина і Ліґа Націй.

Підготовна комісія і поширення Ради Ліґи.

У найближчих днях німецький уряд дасть офіціяльну згоду на участь Німеччини в підготовній комісії, яка радитиме над формою поширення Ради Ліґи і має висловити свої думки про бажані зміни загальної організації Ліґи. Це згода є наслідком ближчого ознайомлення німецьких представників з завданнями та метою такої міжнародньої комісії. Вона покривається з поглядами німецьких дипльоматичних представників на чужині та становищем німецького кабінету. Представником Німеччини до цієї комісії призначать директора міністерства Гавса.

Одночасно приходить звістка про промову члена союзної ради швайцарської республики (голову політичного департаменту) Могга, який заявив, що швайцарські делегати голосуватимуть на осінній сесії за принятям Німеччини до Ради і проти побільшення місць у цій Раді.

Конфлікт С. Р. С. Р. з Ліґою Націй.

Гостра нота Чічеріна.

Чужинна преса передає повний текст відповіди радянського уряду на запрохання Ліґи Націй узяти участь у підготовній конференції для роззброєння. Нота починається пригадкою, що швайцарський уряд, видавши в 1922 р. візи для радянських делегатів на льозанську конференцію, не подбав про їх охорону, позбавляючи їх прав і привілеїв, якими користувались инші дипльомати, знехтував осторогами, що на них плянована змова, і після вбивства Воровського, зробив усе, щоби вбийників звільнити. Тому-то радянський уряд не може нині вірити запевненням швайцарського уряду і рахувати на охорону його виконавчих органів. Аргументи в дипльоматичних нотах щодо вибору Женеви як місця нарад для конференції не є переконуючі. Багато міжнародніх конференцій збиралося поза межами Швайцарії. Остання сесія Ліґи Націй є доказом, що атмосфера Женеви зовсім не є сприятлива для розвязки міжнародніх питань у мировім дусі. Коли Рада Ліґи, після кількократних заяв С. Р. С. Р., що він не візьме участи в нарадах у Швайцарії, не змінила свого первісного наміру, то треба це розуміти, що вона хотіла виключити радянський уряд від наміреної конференції. Отже заяви Ліґи, що участь С. Р. С. Р є бажаною і буде страшенно корисною, є нещирі. Виходить, що Ліґі не залежить на реальних здобутках конференції, а навіть, як кажуть деякі дипльомати (є це натяк на песимістичне справоздання американського амбасадора Гоґтона про мир в Европі) вона хоче радити над проєктами, яких здійснення не бажає, знаючи заздалегідь про їх невдачу. Зрештою С. Р. С. Р. ніколи не скривав свого скептицизму щодо успіхів наміреної конференції; не вірить в її поважний і щирий характер. Мусить ждати на день, коли до ідеї роззброєння дасть почин инша спеціяльна комісія, вільна від традиційної женевської атмосфери інтриг. Нехайже у майбутности Ліґа Націй запрошує радянський уряд тільки тоді, коли справді бажає мати його учасником у нарадах.

Ліґа Націй уважає цю відповідь Чічеріна не дипльоматичною нотою, а полемічною статтею. Французька, німецька та англійська преса загально звертає саме на адресу радянського уряду закиди в нещирости: і щодо обвинувачення швайцарського уряду у спільноті з убийниками Воровського і щодо бажання не допустити радянських делегатів на конференцію і щодо фальшивої дипльоматичної гри. На кожний випадок: невдоволення з обох боків, без огляду на те, чи воно щире чи ні, не є запорукою успіхів праці над европейським миром.

Памятаймо: Рідна Школа — це народня фортеця, це певний захист в добі лихоліття!

НОВИНКИ.

— **Конфіската.** Також вчорашнє число „Діла" підпало конфіскаті за промову голови УНДО, д-ра Дм. Левицького на великому вічу у Львові, з якої вичеркнено 5 більших і менших місць. Це 39-а чергова конфіската нашого органу в цьому році.

— **Документ часу.** Starostwo w Skałacie L. 1921/26 zasądza ks. Irod-ra Świstuna z Staromiejszczyzny za przekroczenie art. ustawy z dnia 31/VII 1924. Dz. Ust. p. A N 7?, popełnione przez użycie języka niepaństwowego w korespondencji etc. dowierzalnie na grzywnę 2 zł., ewentualnie na karę 1 dzień aresztu. Такий документ часу містимо сьогодня, подібні мають наші читачі нагоду читати щодня. До того дійшли ми вже, що нас карають за вживання в письмі рідної мови на нашій такій рідній землі!

— **Процес товарищів Ботвина,** молодого львівського комуніста, розстріленого м. р. за вбивство провокатора Цехнового, ведеться тепер перед львівським судом. Перед судом розправа за державну зраду. Перед судом станело 15 молодих хлопців і дівчат, у більшій части гімназистів і невільних, виключно Жидів. Судитимуть їх за приналежність до комуністичного союзу молоді Західної України. І оправу веде судья Дукет, обвинувачує прок. Іртлер. Боронять адвокати зі Львова (між ними д-р Глушкевич), Перемишля і Варшави.

— **Перший виступ ката.** До Перемишля приїхав з Варшави кат, чекаючи на виконання присуду з веденої там розправи. Перед доразовим перемиським судом ставав селянин Станислав Кокоруда з Бовиць, римо-католик, обвинувачений у злочинім убивстві свинара Петруська, пішли з ним купити свині у свого шурина, у сусіднім селі, і по дорозі забив його сокирою, закопав і ограбив зі 100 зол. Злочину доконав на те, щоби віддати своїй жінці гроші, які одержав від одного жида і які розтратив у корчмі. Кокоруда признався до вини і подрібно оповів свій злочин. Його засудили на смерть. Згідно з практикою доразових судів, повинні були розстріляти, вживши до цього місцевого військового гарнізону. З огляду на протест окружного корпусу перед міністерством військових справ щодо виконування судових присудів військом, міністерство справедливости прислало для цієї функції з Варшави ката. Однаке в останній мент Кокоруду помилували, перемінивши йому кару смерти на вязницю. І кат одержавши кошта подорожі та може ще й гонорар за втрачений час вернувся назад.

— **Жених утік вікном.** На такий розумний крок, як думає більшість жонатих, здобувся майже в останній хвилі Іван Кузьмич Подкольосін, герой комедії М. Гоголя „Одружіння". Одначе з таким поглядом жонатих не погоджуються, як зауваємо, панове „кавалєри" і то не тільки молодших, але також і старших річників. Щоб широкий загал громадянства міг виробити собі в тому напрямі якийсь безсторонний, справедливий осуд, ставить цю весу Зразковий Театральний Гурток при Т-ві „Просвіта" у Львові в салі Лисенка в неділю 18. п. м. в год. 7·30 веч. Радимо всім скористати з тої нагоди, тим більше, що ціни місць дуже дешеві, а вистава скінчиться перед 10 год. веч. Того самого дня грає Зразковий Гурток комедію І. Тобилевича „Чумаки" для шкільної молоді, по знижених цінах. Початок пополудневої вистави в 3. год. пополудни. Зразковий Гурток віддає всі свої доходи Т-ву „Просвіта", а члени Гуртка працюють зовсім безінтересовно. Тому наш загал повинен підтримати всіми силами його змагання, тим паче, що праця та, як це вже в першій виставі ми бачили, поважна і справді зразкова.

— **Успіхи Авраменка в Канаді.** Перед нами жмуток англійських газет з Торонта в Канаді, де відомий український балєтмайстер Авраменко веде школу українських національних танців і де в днях 24. і 25. лютого н. р. дав два публичні виступи своєї школи і свої власні. Чужинні часописи не находять слів похвали для українських танців. Часопис „Телеграм" у ч. з 25, 26. і 27. II. обговорює докладно всі точки програми і пише в одному місці: „Це чудове діло, що п. Авраменкові вдалося стягнути людей разом, а передовсім, що він відкрив на денне світло таланти хлопців і дівчат. Стара Україна житиме по вічні часи в новій Канаді, коли ця добра робота буде продовжатися". Окрема стаття присвячена 5-літній танечниці Марусі Юркевич з Отави разом з її світлиною в українському строю. Часописи „Де Мейл енд Емпайр (з 26. II.) і „Де Торонто Дейли Стар" (з 26. II.) подали також незвичайно прихильні оцінки українського балєту під проводом Авраменка. Всі ті часописи подали також його світлину як Ґонти з шаблею.

— **Чеський університет у Празі** мав в літньому семестрі 1926 р. 7.400 слухачів, у тому числі 1.088 жінок. На теольогічному факультеті студіює 31 слухачів, на правничому 2.919, на медичному 1.868, на фільософічному 1.402, на природничому 1.180. Чужинців студіює 987. Кілько в тому Українців, не знати.

— **Жидівський театр „Габіма".** До Львова має приїхати 18-го н. м. відомий жидівський театр з Москви „Габіма", який мав величезний успіх у Варшаві та Лодзі. Адміністратор театру старається винаймити на вистави одну з найкращих театральних саль, коли можливе: міського театру. Трупа має 45 осіб і велику скількість вибагливих декорацій.

— **Нові ціни печива.** Маґістрат видав новий цінник печива: кільо пшеничної муки (0 прц.) 70 с. у гуртівні, 75 у дрібній продажі. Бохонець хліба вагою 1 кільо (житньої муки 70 прц.) у пекарні з доставою до крамниці 33 с., у крамниці а о на базарі 35 с. Х 16 з 60 прц. житньої муки у пекарні з доставою до крамниці, 43 с., у крамниці та на базарі 45. Булка 4 дека вагою (пшеничн. муки 50 прц.) у пекарні з доставою до крамниці 4 і пів сот., у крамниці та на базарі 5 сот.; 4 булки разом т. зв. жидівські 16 дека вагою, (50 прц. пшеничної муки) у пекарні з доставою до крамниці 16 с., у крамниці або на базарі 18 с. Куликівський хліб вагою 1 кіл. з доставою до крамниці 66 с., у крамниці або на базарі 68 с. Хто бере вищі ціни відповідатиме арештом або грививою.

— **Талановитий челядник.** 26-літній мулярь Вольф Гассенбавер, не був таким грубим хлопцем, як вказувало його прізвище. Він подобав на студента і тому хитро вималив університетський індекс від якоїсь студентки, підписавшись на ньому як „Гольд". Він справді мав усі дані на „золотого панича", а навіть мав золоті думки. Почав залицятись до дівчат як студент хемії і позичати від їх родичів гроші. Купець Рор у Бібрці дав йому навіть сто долярів на рахунок, як майбутньому зятеві. Гассенбавер залицявся так добре, що родина була примушена „на ґвалт" проголосити день шлюбу. Мулярський хемік щез. Коли він повторив свої методи Дон-Жуана ще двічі, з иншими дівчатами, правда виявилась, а одночасно військовий суд зголосив свої претенсії до нього як до злодія з часів його служби. За всі ці контрабанди молодий челядник дістав небагато, бо всього 4 місяці.

— **По широкому світі.** Амундсен перед відлетом на північний бігун заявив, що нововідкриті ним території будуть проголошені власністю Норвегії. — У Ніцці французька поліція заарештувала двох Італійців підозрілих у шпіонажі. — Організація останньої конференції в Льокарні коштувала громаду Льокарно і довколишні громади 50.300 фр., які імовірно їм стократно вернулись. — Бувший німецький канцлер Віртг приїхав до Ленінґраду. — У Берліні почався конгрес німецьких рентгенольогів при співучасти 800 членів. Анґлійське та німецьке Рентґенівське товариство вислало своїх делегатів. — Франція і Німеччина підписали умову щодо налагодження постійної воздушної комунікації. Будуть такі лінії: Париж—Кольонь, Берлін—Кольонь—Льондон, Копенгаген—Гамбург—Кольонь; до Москви їхатимуть через Берлін.

— **Ucrainica.** Ми вже подавали, що в щоденній сербській газеті „Реч" з дня 9. квітня уміщена стаття п. І. Будза: „Шістьдесятьпяті роковини смерти Тараса Шевченка". Також найбільший сербський ілюстрований тижневик „Ілюстровані Лісти" в ч. 15. помістив портрет Шевченка та коротеньку замітку. Як нас повідомляють, п. Будз зробив був потрібні заходи та дав матеріял і до инших сербських часописів, але вони обійшли, за винятком них двох, Шевченківські роковини повним мовчанням.

Дописи.

Скалат. (*Заповідь релігійної і національної боротьби*) В громаді Глібів, скалатського повіту, є кількох Поляків і кільканацятьох збаламучених латинників, по правді української народности, бо з Польщею мають хіба те спільне, що навчилися відмовляти „Ojcze nasz". Переважаюча більшість населення це свідомі Українці. Перед війною ані місцеві Поляки ані тим більше латинники не виступали ворожо проти Українців, так, що сусідське пожиття було сяк-так можливе. З приходом Польщі ця жмінка Поляків при помочі збаламучених латинників захопила власть громади в свої руки, постаралася про зміну української школи на польську, а тепер взялися вже до будови костела. З переміни тутешньої української школи на польську не така то вже велика шкода, бо все одно зі школи, веденої учителем Поляком, віде й школи для української дитини хісна не було, бо з науки „краковяків", чи „не дами земі" ніяка дитина сита не буде і виходить з тої школи майже таким самим анальфабетом, яким там вступила! Гірша річ грозить Українцям у Глібові через будову костела, бо при помочи костела задумує кс. Кручкевич з Грималова поперетягати менше свідомих греко-католиків на латинство, а там уже переробити їх і на Поляків. А щоб цей „побожний" плян якнайкраще вдався, зачинають будувати цей костел на громадській площі (парцеля ч. кат. 159/1), саме в тім місці, яке становить одинокий доступ до церковної брами і до церкви з одного боку, а до вікон читальні „Просвіти" з другого боку, так, що по укінченню цеї будови хіба на крилах зможуть Українці до тих своїх установ діставатися. Цю площу загарбали Поляки безправно, бо на основі ухвали громадської наказної ради і наказного повітового виділу в Скалаті, які то власти не мають ніякого права, як ніким не вибрані, випускати закладове майно громади і то проти волі і протесту членів тої ради Українців. Не помогли нічого писемні протести, підписані всіма Українцями, внесені до самоврядного повітового виділу в Скалаті ані до воєвідства в Тернополі. Поляки таки будують дальше костел під церквою і під читальнею „Просвіти", щоб не лише в цей спосіб знищити ті дві ненависні їм установи, але щоб також якнайбільше допекти невдоволеним і обуреним Українцям, щоб дати відчути, що в Польщі безправство все може! Не хотять того бачити, що внаслідок такої анархії, ширеної Поляками виключно у відродженій Польщі, приходить до обурення і щораз то більшої руїни і загальної нужди. Через будову цего костела певно не скрушиться, але напевно ще більше ослабиться Польща на „кресах". Наш соймовий клюб просимо дуже через сойм не допустити до того, щоб через цей костел мало прийти до релігійної і національної боротьби в Глібові, що може скінчитися дуже фатально для самих виновників можновладців. — *Глібівчик.*

Ідеольоґія
українського сокільства.

Було це в роках 1901 і 1902, коли то львівський Сокіл містився в малих кімнатах при вул. Підвалля 7. Спосеред академічної молоді належав тоді до нього ще студ. техніки Ярославенко (Я. Вінцковський). Брав живу участь, як уся тодішня молодь в житті товариства, він хор. брав участь у вправах. І він то саме уложив сокільський марш-гимн і як композитор створив його мельодію. Віршуючи слова до гимну, створив цілу програму для українського сокільства: „Ставаймо в ряди!" — „Не тратьмо віри й надії у власні сили, а бодрімось!" — „Де сила — там воля витає". — А відтак у другій стрічці поглиблює програму, з якою наші політичні діячі виступити не мали тоді відваги. Ось вона:

Лети-же, Соколе, далеко в степи,
У гори, луги та лимани,
Прапор наш сокільський високо неси,
Під ним най народ вольний стане!

Але на тому не кінчиться сокільська програма, бо згодом видвигає ще дальшу ціль:

До праці для Неньки у вічні часи,
Несімо все душу і тіло!

Чи треба ширшої програми для українського сокільства?

Другим, якому довелося поширювати й поглиблювати зміст сокільського гимну і його здійснювати, це батько українського сокільства, проф. І. Боберський, що живе тепер на еміґрації в Канаді. Він від українського сокільства промовляє закликами, науками, пересторогами до нашої пасивної суспільности. Витворює кличі українського сокільства, якими розбиває і зрушує закаменіле в рабстві серце. Він розуміє руханку й тілесні вправи не як мету, але як спосіб двигнути нашу в її пасивности, балакунства і надій на когось, що так влучно ілюструють наші народні приповідки: „Якось, то Бог дасть". „Якось воно буде" і т. д. Ось його важніші кличі, які разом з гимном Ярославенка і нині творять і повинні творити ядро-зміст нашої сокільської праці: „Роботою і наукою здобуває нарід свободу". — „Все вперед, всі враз!" — „Не словами, а ділами". — Не плачем, а мечем". — „Кріпи свої сили, бо коли ти слабий — світ скрутить тобі карк". — „Не ридай, а здобувай!" — „Мусимо збудити в нас переконання, що ми маємо дійсно силу, віру в свої сили". — „Знання рішає про долю одиниці й народу. Але про ту долю рішають також здоровля, краса й енерґія, які треба берегти й розвивати". — „Ділами — не слёзами!" — Наша сила в нас самих". І т. д. І т. д.

Сокільський гимн, гимн Ярославенка і кличі батька українського сокільства, нехай стануть головною основою і програмою сучасного сокільського, спортового і пластового руху. Нехай не буде ні одної домівки тих товариств, де не булиб виписані ті кличі, що кожного взивалиб до їх виконання. Нехай не буде ні одного члена в тих товариствах, який би їх не сповняв і не поширював між иншими!

Ст. Гайдучок.

ОПОВІСТКИ.

Прогулька на Чорну Гору через Бряховичі—Грибовичі має 17 км. відбудеться в неділю 18. н. м. заходом Т-ва „Плай" під проводом Ст. Пашкевича. Збірка перед голов. двірцем год. 10. рано. Відїзд поїздом до Брюховичі год. 10·25. Поворот пішки на год. 6. веч. Харчі взяти з собою. Старші платять 50 сот., молодіж 20 сот., члени даром. 1—1

Дрібні оголошення.

ОГОЛОШЕННЯ.

За оголошення Редакція не відповідає.

За редакцію відповідає Василь Мудрий. Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Видавничої Спілки „Діло" Львів, Ринок ч. 10.

і позаду інтересів союзної, виделізованої Польщі.

Правда, що навіть старий Бонкур міг стати в часі своїх відвідин наївним, міг втратити всякий критицизм — до тої міри його окружали польські державні та инші чинники своєю печаливістю, до тої міри дбали і передбачували всі можливі й неможливі не то політичні, але чисто життєві його потреби. Він на кожному кроці обідав, або снідав, або перекушував. На кожному кроці чув, як сиплються на його стару голову не то потоки, а ріки похвал, підхлібств, признань і найбільше вишуканих комплиментів з медоточивих уст „посвояченого з Французами навіть у хибах“ польського „народу“. Той „нарід“ репрезентували гідно міністри, посли, воєводи, генерали і всі инші з тих найбільше посвячених. Серед таких вигод і почестей, що рівналися подекуди королівським, не міг Бонкур набрати ніяких инших вражінь, як ті, що в нього з уродження були. А він уявляв собі Польщу якимсь „обіцяним“ краєм.

На всі привіти відповідав Бонкур тільки в самих суперлятивах і запевнив Польщу навіть про постійне місце в Раді Ліги Націй. Не жалував і епітетів і на адресу Німеччини, але зовсім протилежних до тих на адресу Польщі. А тому нічого дивного, що тепер деякі держави протестують проти надто вже „дипльоматичних“ виразів на адресу їх політики і т. п.

Перш як все почув себе виведеним з рівноваги виступами Бонкура Чічерін. Він дав доручення Раковському, щоби заложив перед французьким урядом протест проти промов Бонкура в Польщі. З окрема ж проти його заяв про завдання польської армії. Вся німецька преса теж протестує завзято проти виступів Бонкура проти Німеччини на терені Польщі а зокрема Варшави.

Англійська газета „Westminster Gazette, обговорюючи подорож Бонкура до Польщі, його побут у Варшаві та аналізуючи виголошені ним промови, твердить, що все це робить Бонкур не без відома французького уряду. Він ясно та недвозначно заявив, що як делеґат Франції в Союзі Народів буде підтримувати польські домагання за сталим місцем в Раді Ліги. Газета домагається, щоби англійський уряд занявся тією справою, бо того роду пропаганди не можна поминути мовчанкою.

Отже подвиги Бонкура в Польщі викликали обурення не тільки в Німеччині, але й в СРСР. І в Англії. Поміг він Польщі, чи не поміг? Ще не поміг, але вже в деякій мірі пошкодив самій Франції. Чи в майбутньому направду зможе зреалізувати свої обіцянки, це дуже сумнівне і непевне.

На всякий випадок останній побут Бонкура в Польщі, та ті засоби спостерігання, що ними він послугувався, не приносять чести Бонкурові, а тим більше Польщі. Зокрема ж його заяви про те, що відвідав Сх. Галичину, подобають на марчення (кажуть, що він простудився!), або на нездоровий ще стан похмілля, вивезеного з Польщі з наведених вище причин.

„Куди вітер віє“...

Клим Поліщук шукає виновників своєї безхарактерности.

Перед кількома місяцями виїхав на Рад. Україну письменник Клим Поліщук, виїхав супроводжений теплими згадками в пресі. Як доходили нас вістки, він припинився в Харкові в „Держ. Видавництві“. Слава Господеві — думали ми, — що людина, яка жила в гірких умовах нашого сучасного життя, найшла певніше пристановища і при слабости свого характеру не буде камелеонити. На це вказувало й те, що довгий час К. Поліщук сидів тихенько, мабуть розглядаючись в положенні. Але по якомусь часі видно та затишність йому сприкрилася. І він дав про себе знати і то так, як тільки він це вміє. В харківських „Вістях“ з 1. квітня н. р. появився лист К. Поліщука, в якому він із самопосвятою бичує себе і проклинає часи своєї „контрреволюційности“. Розуміється, нам не було б ніякого діла до автокритицизму К. Поліщука, ми навіть зрозуміли б теперішнє його становище, як би він зберігав хоч сякі-такі признаки пристойности і не шукав виновників своєї безхарактерности поза своєю вдачею і своєю психічною організацією. А так, хоч як нам це прикро, ми змушені самим К. Поліщуком дати деякі пояснення до його листа.

„Покаяний“ К. Поліщук пише про себе, що літом в 1920 р. підчас наступу Пілсудського й Петлюри, він покинув Київ і пішов

„на манівці нашого національного безголовя і опинився на еміґрації. Там, здавалося мені, знайшов змогу „вільного вислову своїх думок“, що дуже швидко виявило всю свою нестійкість. Справа в тому, що сидячи у Львові, як центрі національного життя Галичини, я не міг залишитися поза „диктатурою“ всіх тих „панів редакторів“ та „панів видавців“, що ставили мені свої („місцеві“) вимоги. Ці вимоги, як і все инше, що так властиве „просвітянській“ культурі, витворило такий стан річей, що мені нічого иншого не залишалося, як тільки писати і не друкувати, або писати, як ці „пани“ вимагали. Таким чином мусів іти тією дорогою, якою тепер іде більшість письменників під прапором „просвітянства“.

В дальшій частині своєї „сповіди“ К. Поліщук пояснює, як то він зрозумів „свої помилки“ і „постановив стати на шлях революційної творчости і вернути на Радянську Україну“. Але цю „революційну“ постанову мусів він зберігати в тайні, щоби

„крім „просвітянського“ гніву галицького міщуха“

не стягти на себе й гніву польської „дефензиви“ й не опинитися в „Бриґідках“. Правда, і в Галичині є поле до революційно-творчої праці,

„але доки там пануватиме український „патріот“ з одного боку і польський шовініст з другого, то вся ця праця можлива лише в межах політичної прокляматі“,

якою в деякій мірі вважає Поліщук свого „Отамана Зеленого“.

Тепер К. Поліщук став на „шлях пролетарської революції“ і відмахується від „національного безголовя“.

Ось так К. Поліщук прибив до берега, плаваючи кілька літ на хвилях безхарактерности. Одначе „пани редактори“ не лише не були виновниками його безхарактерности, але — навпаки — постійно витягали його з болота, в яке він по своїй вдачі постійно влазив. Тим більше ані „пани редактори“, ані „пани видавці“ ніколи не ставили йому ніяких вимог — крім одної: позбутися своєї безхарактерности і продажности.

Клим Поліщук належить до того покрою людців, які все постійно перекидаються до того гурту, який в дану хвилю розпоряджає матеріяльними засобами, які все пливуть з хвилею, направляються по тому напрямку, „куди вітер віє“. Справді, Клим Поліщук явився у Львові з „есерівськими симпатіями“, про які його ніхто не питав, ані ніхто не цікавився, але одночасно таємно почав працювати в „Рідним Краю“, польськім органі, редагованім покидьками українського громадянства. І „пани редактори“ тоді поставили йому одну вимогу: зірвати з цею продажною бандою. Нинішній „пролетарський письменник“ свято обіцяв розійтися з польськими наймитами, про око зірвав з ними зносини, але таємно ще три місяці опісля працював в „Рідним Краю“. Більше ніхто й ніколи з „панів редакторів“ не ставив йому ніяких вимог, ані не виконував над ним ніякої диктатури. Він самочинно по своїй вдачі приноровлявся до обставин і намагався писати в пересвідченні, що відгадує думки „панів редакторів“. А старався він відгадувати їх все і всюди! Не було ані одного органу: соціялістичного, радикального, клерикального, монархічного, словом кожна львівська редакція була закидана „творами“ Поліщука. І до кожного органу, до кожного календаря він писав, як тільки хто хотів. О, К. Поліщук був „майстром“ на всі руки. Писав про святих і проповідував пантеїзм, величав „революцію“ і „контрреволюцію“, описував зі захопленням чуда і згодом висмівав їх, писав і переписував та відписував, творив і перетворював, один „твір“ одночасно продавав чи випихав кільком видавцям, інспірував переклади на польське в пепесівськім „Дзєннік-у Людовім“, словом: в „творчости“ і в житті є й все був тієї думки, що його стрічний розмовець.

„Куди вітер віє“... туди віявся й К. Поліщук, але не на вимоги „панів редакторів“, тільки часто всупереч їх вимогам. Це типовий камелеон, масовий продуцент всячини, безпринціпний і безхарактерний. Тому й не диво, що таким виступив він і в своїм покаяннім листі.

Відгуки дня.

Сватання.

В мене є приятель, що здавна був горячим прихильником парубоцької волі. Коли я йому в райдужних красках малював щастя родинного життя, він потайки спльовував і відповідав:

— Все те дуже принадливе — вважаєш — але я вже волю бути сам. Ніхто тебе не напастує: жінка не хвалить, ні не гудить, діти не кричать, ніхто тобі не лізе на голову, бо навіть мухи в хаті нема...

Я зі сльозами в очах боронив хиткої своєї тези, але в дусі вже й перед тим признавав йому рацію. Мої намови виглядали просто з приповідки: „В товаристві і смерть мила...“

Може й тому не знаходив я відповідних арґументів, щоби переконати невірного.

Але на щастя рік має крім літа, осени і зими ще й благословенну весну, в якій діються часто неможливі можливости та справджуються нечувані чутки.

Під подихом весни змінився і мій приятель. Відраза до подружого життя помітно розтаяла в його душі, а з під ледової поволоки пробилися квітки батьківських почувань.

Це все я вимірковував з листів, які він виписував до мене і воно мене радувало як... арештанта новий товариш келії.

Я зараз поспішився написати йому і намовляв, щоби він приїхав на відпустку, а вже я йому тут, у Львові, підшукаю щось гідного.

Цими днями приїхав мій приятель. Добре підгодований на тілі і кишені, в рожевім настрою і в зимовім футрі, як і личить мегляйцеві далекого Бучача.

Ми стрінулися.

— Сервус!

— Гаразд!

— Ну?

— Ну, ну!

Значить справа була ясна. Приятель видно рішився на все.

Я відразу приступив до річі.

— Знаєш, маю для тебе пані, як золото: 7 тисяч долярів, пять кімнат збільшених і умебльованих.

— Дай спокій! Я за грішми не шукаю.

Я глянув на нього, як на карета і почав з иншої бочки:

— Або друга. Прекрасно збудована, висока, чорнява. Дуже добра господиня...

Приятель перебрав мені.

— Господині мені не треба. Маю таку знамениту, що кажу тобі роскіш: висока, поставна, інтеліґентна...

— А як варить?

— Ну... варить не надзвичайно, але я неперебірчивий.

Я був у розпуці. Яких паничок не підшукував, ані прикмети не виданга, все було нінащо.

Збликався день відїзду його друга, а справа не поступила ні на волос.

Останнього дня ми пішли до театру. Я нарочно вибрав штуку, яка підходила змістом під мої арґументи. Двоє людей полюбилося і поженилося, убивши перед тим старого багатого дядька.

Підчас будуючих сцен комедії, я весь час балакав про кандидатки.

— ...Або ця, кажу до нього, говорить у вас як срібний дзвінок, а співає як соловій.

Мій приятель аж підскочив.

— Гаразд! Знаменито! То буде перша кляса...

Я з полекшею відітхнув. Нарешті прийшла нагорода за мій триденний труд.

— А бачиш друже! тримаю його за слово. Тепер тільки запізнати тебе з тою дівчиною і будеш слухати її до смерти.

Мій приятель здвигнув раменами.

— Ти про яку дівчину?

— Та про цю співачку! А ти про яку думав?

— Я зовсім не про дівчину.

— А про що?!...

— Я собі знаєш, куплю ґрамофон!

Мене як би хто по голові вдарив. Рештками свідомости я ледви-ледви відчув, що мій приятель... таки має рацію.

Галактіон Чіпка.

Нові демонстрації безробітних у Варшаві.

15. IV. у ріжних місцях Варшави були демонстрації безробітних. Найгрізніще на Королівській вул. Розбили шиби в вікні складу зброї „Мисливської спілки“ і забрали відтам дубельтівки й кулі. Поліція вислала на місце сильний відділ кінної поліції, який шаржею відігнав демонстрантів. Арештовано кільканадцять людей.

Перед будинком центр. держ. уряду посередництва праці при вул. Теплій зібралося около тисячу безробітних. Старалися здемолювати ждальню уряду й виломити двері. І тут поліція розігнала демонстрантів. За обкидання камінням поліції арештували до сто людей. На Іовонськах перед відділом ур. посередництва праці зібралося яких 200 безробітних, але як прийшла поліція, самі розійшлись. В Огородовій вул. демонстранти хотіли здемолювати кухню безробітних. Перешкодила їм поліція. На пл. Домбровського не було ексцесів, бо поліція забрала всі лавки зі скверу, де демонстранти досі збиралися. Забрали теж купи каміння, призначені для направи паменика.

ПОЛІТИЧНІ НОВИНИ.

Кандидат на польськ. престол.

„Дейли Ньюз“ у телеграмі з Варшави повідомляє, що польські монархісти рішили поставити кандидатуру кн. Йорку на польський престол.

Ґен. Сосновський наслід. мін. Желіґовського?

У звязи з візитою мін. Сосновського у марш. Ратая, в польських соймових колах кажуть, що ґен. Сосновського пропонують на мін. військ. справ.

Кріза юґосл. уряду.

15. IV. югославянський король підписав димісію уряду Узуновіча й акцептував рівночасно його реконструкцію. Ст. Радіч покидає кабінет, а тека просвіти, яку він мав дістається Тріфуновічеві, котрий буде також мін. віроісповідань ад інтерім. Кидають кабінет теж Павло Радіч і Краяц; їх покищо заступлять два Радічеві приклонники, які остають в уряді, а то мін. почт Шуперін і мін. лісів і копалень Нікіч. Решта міністрів задержить дотеперішні теки. Тому що Шуперін і Нікіч остаються в уряді проти волі Ст. Радіча й управи хорватської сел. партії, розлам у цій партії неминучий. 20—30 депутованих перейде на сторону Шуперіна й Нікіча. Члени нового уряду присягли й обняли обовязки. Програма політики сербсько-хорват. порозуміння остається без зміни.

Біржа.

Гроші.

Америк. дол. 9·35 — 9·38 канад. дол. 9·15 — 9·20, чеські кор. 0·24.00 — 0·24.50, леї 0·4.25 — 0·4·50, франки фр. 0·28·50 — 0·29·00, фр. швайц. 1·65 — 1·75, англ. фунти 44·00 — 44·50.

Золото. 20 кор. 35.50 —36·00, 20 франк. 33·00—34·00; 20 марк. 42·70—43·00; 10 руб. 45·00—46·00.

Срібло. Австр. кор. 0·72·00—0·76·00, 5 австр. кор. 3·75—3·90, фльорени 1·85—1·90 рубль 2·00 — 3·00, рубель дрібним сріблом 1·45 —1·50.

Збіжа.

Пшениця краєва з 1925 р. 36·00 — 38·00, жито галицьке з 1925 р. 24·30—25·50, ячмінь галицький бров. —·— до —·— овес галиц. 22,50—23·00.

На твердий ґрунт.

Український національний табор, згуртований в Українському Національно-Демократичному Обєднанні, після деяких ваган і вступних підготувань стає на твердий ґрунт. Доказом цього численні віча й довірочні наради в цілому краю, постійні організаційні зібрання в повітових і судових осередках, зростаюча активність широких мас і рухливість політичних діячів. Доказом цього є й останнє віче у Львові. Воно є мірилом зростаючої сили нашої національно-політичної організації, воно доказує, в якій мірі і в якому напрямку відбувається вкорінювання національних кличів, до кого прихиляється народня маса.

Майже перед 50-ти роками (в 1880 р.) заслужений громадський діяч і основник „Діла" пок. Вол. Барвінський зорганізував у Львові перше народнє віче, поширюючи тим чином русло емансипаційного народнього руху. Було це в часах всесильних, монопольних впливів старого „рутенства", в часах тяжкої реакції. Тодішнє львівське віче було — так сказатиб — переломовим, не зважаючи на його, випливаючий з тодішних обставин рівень. Після того народницький рух змінювався, поширювався, поглиблювався, розвивався всесторонньо, втягаючи в себе нові ідейні соки, видвигаючи все актуальніші кличі, відкриваючи все ширші горизонти, охоплюючи ідеольогічно майже весь нарід.

Можна без пересади твердити, що аналогічне значіння має й неділішнє, львівське віче. Після найважніших і найбільших болючих ударів, які впали на західну вітку українського народу, після ідеольогічної недуги, спричиненої дипльоматичними невдачами, після колотнечі, яку повним правом можна назвати „багато галасу за ніщо" — національна організація знову починає займати належне їй місце, ставати на твердий ґрунт, започатковувати свій другий ренесанс.

Хтось може сказати: Віче це така буденна річ, а ви придаєте їй такого небувалого значіння, видвигаєте одно з численних віч на педестал надзвичайної, майже історичної події! Так може говорити тільки людина, яка не бачила того величавого зібрання, яка не відчувала громадянського ритму, якої не торкнув легіт того духа, що обєднував тисячні маси народу.

Неділішне віче було показчиком не лише масових настроїв, але й устійненого світогляду широких мас. Зібрані були поділені на два табори: національний й інтернаціональний. Велика більшість українського ремісництва й робітництва, ремісничої молоді й трудової інтелігенції становила національний табор. Знікаюча меншість українських робітників та горстка жидівської й польської купецької й ремісничої молоді під проводом комуністичних послів Приступи й Пашука складалася на табор інтернаціональний. В першому таборі сиділи Українці, в другому крім горстки Українців Жиди, Поляки і двонаціональні (Русскі й Українці в одній особі) т. зв. народовольці. Український національний табор уявляв собою одну суцільну, гранітову плиту, — на інтернаціональний складалися найріжнороднійші відломки безобличного, фірмово польсько-жидівського міста на українській національній території з додатком тих елементів, які „еволюціонували" по наказу згори.

В цілому світі вустрічаються тепер дві сили: націоналізм, в якого основі лежеть інтереси нації, націоналізм — яко підойма й товчок національно-політичного відродження, ідеольогічно-творча стихія, що трактує націю яко цілість без надмірного видвигання клясових розбіжностей і через націю змагає до людства — й інтернаціоналізм, що націю слабшу, не зважаючи на свої запевнення, підпорядковує нації сильнішій, історичній, „культурній", змінений розвитковою добою капіталістичного засилля, угрунтований соками націй слабших, століттями неволених. Цей розподіл зазначився різко й на неділішному вічу у Львові, доказуючи, що під теперішню пору немає місця на якінебудь посередні політичні твори, на якінебудь „Zwischending-и". Українські „соціялісти-радикали", які вагаються між національним й інтернаціональним табором, мусітимуть в найближчому часі перевести ревізію своєї тактики.

Неділішне віче у Львові, як і провінціяльні віча й зібрання доказують, що сила Українського Нац. Демократичного Обєднання росте, а це заставляє всі органи інтернаціонального і до нього схиляючогося табору, почінаючи „Світлом" і „Волею Народа", а кінчаючи „Громадським Голосом" вести безпощадну боротьбу з УНД-ом. Як це не дивно, а одначе дійсність доказує, що свій розріст і впливи добачує цей табор не в боротьбі з дійсною, себ-то польською й жидівською буржуазією, тільки в поборюванні українського національно-демократичного табору. Зате український нац. табор — навпаки — є звернений своїм фронтом не проти клясово-робітничих партій, тільки проти польської буржуазії. На точці боротьби з українською демократією ріжношерстий інтернаціональний табор — на жаль — сходиться з польською буржуазією і куркулівством. Це факт. Український демократичний табор однаково ненависний „нашим" інтернаціоналістам, як і польським шовіністам. А — зовсім природно — з цього українські народні маси не можуть не витягнути відповідних висновків.

Анґлійсько-радянські довги.

Суперечні умовини для порозуміння.

Справа сплати передвоєнних довгів царської Росії, які союзні держави вважають обовязком теперішнього радянського уряду, тягнеться довго в Анґлії та Франції. Радянський уряд заявив уже, що годиться на сплату, але з умовою одночасної позички. Анґлійський уряд після довгих переговорів звернувся тепер офіціяльно до своєї головної Торговельної Палати, з проханням висловити думку про здійснення цього пляну. Одночасно міністер фінансів Черчіль заявив у парляменті про можливість згоди свого уряду на сплату довгів радянським урядом у 62 щорічних сплатах по 4,500,000 фунтів шт. „Ізвєстія" називають цю заяву і заходи уряду „поважною зміною умовости провідників британської політики". У статті висловлений жаль, що „анґлійські дипльомати вперто нехтували заяви радянського уряду і його волю поладнати справу довгів і без огляду на присутність дипльоматичних представників у Москві та Льондоні, анґлійський кабінет не пробував упевнитись щодо становища радянського уряду в справі довгів. Нема сумніву, що безпосередні переговори дали б змогу обом урядам підняти їх погляди". „Ізвєстія" називають пропозицію Черчіля однобічною, але вважають його можливою підставою дискусії. Одначе застерігаються, що справу сплати царських довгів розуміють принціпіяльно тільки під умовиною, що СРСР одержить відповідну позичку. На це „Таймс" відповідає, що вся стаття „Ізвєстій" основана на повнім перепутанню промови Черчіля.

Поль Бонкур.

Його побут у Польщі.

Французький соціяліст і постійний делеґат Франції до Ліґи Народів відвідав Польщу. Сам факт відвідин не був би ще такий незвичайний, як би не те, що п. Бонкур уже після своїх відвідин, заявив представникам закордонної преси про відвідини не тільки Вильна і Варшави, але й Східньої Галичини. Пан Бонкур заявив більше, як це йому, визначному політикові та представникові Франції годилося би. У Сх. Галичині він зовсім не був і нічого тут не бачив. І вже ця одна обставина ослаблює всі ті його похвали та всі заяви, що він їх складав про ідилічні просто відносини в Польщі, тій „братній" для нього Польщі, до якої вибирався рад літ і не міг вибратися. В Польщі, на місці переконався він про „подібність історії, народнього характеру і прямування обох народів (польського і французького!)", а навіть пересвідчився у „схожості національних хиб, які оба народи лучать ще більше!"

Ось так характеризував соціяліст Бонкур своє і своїх земляків посвоячення з Поляками. Ясно, що в нього та приязнь до посвоячення з Французами польського народу була мабуть від уродження. Він її набув з молоком матері, вона була в його крові, а тому, не диво, що пан Бонкур дивився на Польщу засліпленими, запамороченими, мабуть від надміру любовних почувань, очима. Французький, старий і поважний соціяліст виявив при нагоді всіх своїх виступів у Польщі таку надмірну дозу приязни, що подекуди забував про інтерес Франції, та не вагався поставити його в сутінок

М. ГОЛУБЕЦЬ.

Петро Холодний.

Трагедія життя Порфіра Мартиновича моглаб послужити наглядним викладником умов, серед яких в 70-их роках минулого століття зірвалася до підхмарного лету перша трійця українських малярів — Мартинович, Васильківський і Сластьон. Були це часи, в яких тверді натури ломалися а податливіші марніли і сходили нінащо.

Новаторством тих трьох, молодих ще тоді артистів було — відродження української пластики в формах, що виростаючи з глибини творчого духа Нації, перетоплюючи в собі впливи посторонніх культур, могутніли в гармонійний вираз мистецької волі і як палядій переходили з покоління в покоління, поки чужинецька рука не завязалася їх знищити, знівелювати під казьонним шнурком. І що то не творилося під тим шнурком? Заглухла могутня деревляна архітектура Подніпрова, злиняв і зваркарювався чудовий, народній орнамент, пропала дивна і величава народня іконопись, а так видерто душу Лосенкові, унундуровано в лібрею Левицького, в глухий кут містицизму загнано Боровиковського. Як страшно, хоч може й несвідомо терпів під тим шнурком Мартос, як закусував зуби Шевченко, як ломався Нарбут, як даремне шукав себе Мурашко, не кажучи вже про усіх тих Трутовських, Пимоненків й Іжакевичів, яким вдавалося, що малюють Україну і для України, хоч вони малювали Петербург, Москву і Монахів...

Мартинович, один з перших завважив витягнутий над своєю головою шнурок і один з перших підняв руку, щоб його зірвати. Життям заплатив за степову очайдушність, алеж сам подвиг був гідним саможертви. З більшою може обережністю, але не меншою послідовністю в дрібницях пішли за Мартиновичем „воздушний" Васильківський і „деревляний" Сластьон. І щойно стежкою, яку вони протоптали, пішли упевнено молодші. Непевно іще почував себе на тому шляху Красицький з Макушенком, а навіть Мурашко зі своїм „Похороном кошового", яким вдавалося, що найшли Україну в „Запорожцях" Рєпина, але чим далі, тим менше стало хитань і блуканини. Найближчі з артистів зрозуміли, що Україна — це не тільки затронута степовою екзотикою етнографія, не тільки пейсаж, не тільки природа, але й душа та споконвічна культура раси.

І власне в часах, коли українська етнографія ще покутувала по передвижницьких виставках, обдаровані глибокою ініціятивою артисти-Українці започатковують відродження української мистецької культури не тільки по формі, але й по суті.

На чоло останніх висуваються дві маркантні постаті, зразу один тільки Василь Кричевський, вслід за ним Петро Холодний.

Обом їм довелося відіграти в історії українського мистецтва ролю, яка так і остане предметом повсякчасних розважань кожного, хто захоче опреділити джерела і шляхи розвитку відродженого, національного мистецтва України в часах, коли ще Нарбут і Мурашко були далеко від рідних берегів.

Василь Кричевський, архитект, маляр і графік, став голосним серед українського громадянства сотворенням будинку Полтавського Земства, в нікому до цього часу невідомому, ніким не прочуваному — українському стилі. А коли зважимо, що основоположником і співробітником в тому його замислі був ніхто инший, як Васильківський—тоді, коли Сластьон узяв на себе ролю теоретика, нього „нового" стилю, то зрозуміємо, як тісно поєдналися шляхи „вчорашніх" новаторів з „нинішніми", як успіхи чи невдачі перших впливали на успіхи чи невдачі других. Але на Великій Україні прозвали Кричевського „арбітром" в справах українського мистецтва не тільки тому, що його полтавський будинок започаткував цілий ряд аналоґічних, чимраз то сміливіших й доцільніших спроб, але й тому, що такиже плідним і заплідноючим новатором став Кричевський і в області усієї мистецької культури України — від книги почавши, а на обстанові кінчаючи. Без Кричевського був би між иншим не до подумання Нарбут, той сам, що вмираючи передчасно, лишив по собі цілу школу українських графіків. До тогож Кричевський впертіше підійшов по українськи до українського пейсажу, він перший вичарував ціле море краскових і чуттєвих ефектів з одноманітної лінії нашого обрію, він, до певної бодай міри розбудив це вичуття й відчуття в палітрі Петра Холодного, якому одначе судилося віддати в шир і глиб того, що називаємо „національним" в українському малярстві.

(Продовження буде.)